

FUNDACJA
BATOREGO

IMI. STEFANA

UNIA & POLSKA

NIEZALEŻNY MIESIĄCZNIK EUROPEJSKI

Dodatek specjalny
Egzemplarz bezpłatny
ISSN 1506-4832

Edukacja

Szanowni Państwo !

Fundacja im. S. Batorego wraz z magazynem „UNIA&POLSKA” ma przyjemność przekazać na Państwa ręce broszurę „EDUKACJA”, drugą z serii „Polacy w Unii Europejskiej.” Naszym celem jest wsparcie debaty europejskiej w środowiskach lokalnych w Polsce. Taką formę aktywności, uzupełniającą działania rządu koncentrujące się na kampanii prowadzonej za pomocą mediów, uważamy za niezwykle ważną w kontekście wykorzystania przez Polaków szans jakie niesie ze sobą integracja Polski z Unią Europejską. Z tego też powodu nasze broszury kierujemy przede wszystkim do liderów opinii publicznej, np. działaczy społeczności lokalnych, organizacji pozarządowych, sottsów, dziennikarzy czy nauczycieli. Mamy nadzieję, że będą one pomocne w ich działaniach związanych z informowaniem i edukowaniem o Unii Europejskiej.

Osoby te chcemy również wesprzeć obecnie przygotowywanym poradnikiem na temat tego, jak zorganizować i przeprowadzić debatę europejską.

Gorąco Państwa zachęcamy do korzystania z przygotowywanych przez nas materiałów! Zapraszamy także do współpracy zarówno przy powstawaniu broszur, jak i ich dystrybucji. Szczegółowe informacje o możliwości ich otrzymania i dystrybucji znajdziecie Państwo na stronie internetowej Fundacji im. Stefana Batorego: www.batory.org.pl w programie Forum Europejskie.

W przygotowaniu są kolejne tytuły: małe i średnie firmy, przedsiębiorcy wiejscy, mieszkańcy wsi, emeryci, kultura, Unia Europejska dla Kowalskiego – od makroekonomii po gospodarstwo domowe.

Wszelkie uwagi i pytania dotyczące broszury prosimy kierować na adres e-mailowy: EUBroszura@batory.org.pl lub listownie: Fundacja im. Stefana Batorego, ul. Sapieżyńska 10A, 00-215 Warszawa z dopiskiem 'EUBroszura.'

Co łączy?

Europa stawia na edukację. Jest ona jednym z priorytetów Unii Europejskiej (UE), choć nie narzuca ona jednolitego systemu nauczania krajom członkowskim ani kandydującym. Każde z państw kształtuje go dowolnie. Nie znaczy to jednak, że o edukacji na forum Unii w ogóle się nie dyskutuje. Ministrowie edukacji „Piętnastki” spotykają się ze sobą, by ustalać priorytety polityki oświatowej w ich krajach. Efektem ich współdziałania były reformy systemów edukacji w wielu państwach. Miały one na celu dostosowanie kształcenia do szybko zmieniającej się rzeczywistości. Polegały głównie na:

- Odchodzeniu od systemu encyklopedycznego nauczania, polegającego na „wkuwaniu”, na rzecz wyrabiania u uczniów umiejętności takich jak: czytanie ze zrozumieniem, praca zespołowa, swoboda porozumiewania się w językach obcych.
- Opanowywaniu umiejętności obsługi komputera.
- Nauczeniu organizowania własnej pracy i sposobów jej oceny.
- Obniżeniu wieku, w którym dzieci rozpoczynają naukę.
- Zwiększeniu liczby roczników młodzieży objętej obowiązkowym szkolnictwem ogólnokształcącym.
- Wprowadzeniu (prawie we wszystkich państwach UE) nauki dwóch języków obcych.

Elementy polityki oświatowej Unii realizowane są poprzez wspólne programy, wdrażane w ramach narodowych systemów edukacyjnych. Do unijnych programów oświatowych należą SOCRATES, LEONARDO DA VINCI i MŁODZIEŻ.

Istotne jest także połączenie edukacji z polityką socjalną UE. Poprzez fundusze strukturalne, a zwłaszcza Europejski Fundusz Społeczny do państw i regionów Unii Europejskiej (także do Polski na razie w postaci środków przedakcesyjnych) kierowane są środki na szkolenia zawodowe, pośrednictwo pracy, promowanie mobilności zawodowej np. poprzez kształcenie zawodowe.

Takie podejście do kwestii edukacji zostało wzmocnione podczas szczytu przywódców UE w Lizbonie w 2000 r. Uznano wówczas, że najlepszą drogą do zmniejszenia bezrobocia jest rozwijanie gospodarki opartej na wiedzy, a więc postawienie na komputeryzację, lepszą edukację i kształcenie zawodowe.

Prawo unijne również zachęca do współpracy europejskiej w dziedzinie edukacji (np. Traktat z Maastricht - art. 126 i 127 czy dyrektywa Rady Unii Europejskiej nr 96 z 1993 r.). Dotyczy to zwłaszcza:

- Obecności w systemach edukacji idei współpracy europejskiej i historii jednoczenia kontynentu.
- Upowszechniania języków krajów członkowskich.
- Organizowania wymiany uczniów, studentów i nauczycieli.
- Wzajemnego uznawania dyplomów i okresów studiów.
- Współpracy między instytucjami oświatowymi.
- Rozwoju kształcenia ustawicznego.

Co dzieli?

Nie jest jednak łatwo porównać ze sobą systemy szkolnictwa w krajach „Piętnastki”. Mimo reform, zmierzających do podobnych celów, różnice są ogromne. Na jednym biegunie znajduje się edukacja w krajach skandynawskich. Na przykład w Danii szkoły zawodowe utrzymują stały kontakt z firmami, które najpierw zatrudniają uczniów na praktyki, potem zaś na stałe. Na przeciwnym biegunie trzeba umieścić Grecję, gdzie od lat trwają niekończące się reformy. Wciąż najważniejsze decyzje zapadają tam w Ministerstwie Oświaty i brakuje zarządzania na szczeblu lokalnym. Klasy są przeladowane, dostęp do internetu jest niezadowalający, znajomość języków obcych – mizerna (brzmi znajomo?).

Co zyskujemy

Mimo, że edukacja jest dziedziną nie podlegającą kompetencjom UE, ale suwerennym decyzjom państw członkowskich, to jednak Polska musi dokonać stopniowych zmian w szkolnictwie. Nie dlatego, że ktoś każe nam to robić, lecz z powodu słabości obecnego systemu oświatowego. Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu za priorytet uznało współpracę młodzieży oraz uczestnictwo Polaków w życiu publicznym zintegrowanej Europy.

Będąc członkiem Unii Europejskiej, mamy szansę być lepiej wykształceni, znać języki obce, mieć łatwiejszy dostęp do nauki zagranicą, zwiększą się także nasze możliwości znalezienia pracy w innych krajach UE. Bruksela już dziś oferuje dzieciom (nawet przedszkolakom!), młodzieży i dorosłym dostęp do programów edukacyjnych, takich jak SOCRATES, LEONARDO DA VINCI i MŁODZIEŻ. Dzięki nim rozwinęła się współpraca i mobilność uczniów, studentów i nauczycieli w Unii Europejskiej. Od 1998 r. Polska jako kraj kandydujący do Unii jest pełnoprawnym uczestnikiem tych programów. Ich budżet jest ustalony do 2006 r. Członkostwo Polski w UE nie wpłynie więc zasadniczo na możliwość korzystania z programów edukacyjnych UE, gdyż już dziś w pełni z nich korzystamy. Trzeba pamiętać, że żaden z tych programów nie polega na dawaniu pieniędzy. To szansa dla aktywnych. Od nas samych zależy, czy z niej skorzystamy.

Dzięki naszemu członkostwu w Unii Europejskiej – aktywnemu korzystaniu z jej programów edukacyjnych, zasadzie swobodnego przemieszczania się obywateli, wzajemnemu uznawaniu dyplomów, kwalifikacji zawodowych, jak i dzięki ogromnym funduszom na tzw. rozwój zasobów ludzkich – zmniejszy się dystans, który istnieje między Polską a państwami członkowskimi UE w dziedzinie edukacji.

Nauka o UE w Polsce

O Unii Europejskiej możemy już dziś – w różnym stopniu i z różnym efektem – uczyć się w polskich szkołach. Nauka o UE nie jest dodatkowym przedmiotem, ale tzw. ścieżką międzyprzedmiotową. Jej realizacji wymaga Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu w minimach programowych, które zatwierdza. Celem europejskiego wymiaru w edukacji ma być określenie miejsca i roli Polski w integrującej się Europie, przy założeniu, że integracja nie jest celem samym w sobie, ale środkiem do rozwoju naszego kraju. Oznacza to, że do różnych przedmiotów, takich jak geografia, historia, wiedza o społeczeństwie, język ojczysty, języki obce, wprowadzane są elementy wiedzy europejskiej. ścieżka edukacyjna „edukacja europejska” ma więc przygotować uczniów do życia w integrującej się Europie. Uzupełnieniem i wzbogaceniem tej ścieżki w gimnazjum jest kolejna ścieżka edukacyjna: „kultura polska na tle kultury śródziemnomorskiej”. Aby pomóc nauczycielom w ich pracy powstały więc różne materiały dydaktyczne, takie jak „Europa na co dzień”. Informacje na ten temat można uzyskać w Centralnym Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli.

Wsparcie dla ciekawych pomysłów w szkole

Bruksela dofinansowuje projekty międzynarodowej współpracy dzieci, młodzieży i nauczycieli państw Unii Europejskiej, a także do niej kandydujących. Wspólne działanie uczniów z różnych krajów jest niewątpliwie korzystne. Pomaga szybciej (bo w praktyce) opanować języki obce, uczy poszanowania odmienności kulturowych, społecznych i gospodarczych. Słowem, lepiej przygotowuje do życia w jednoczącej się Europie.

Pomysły na realizację wspólnych projektów zależą od samych zainteresowanych. Może to być organizacja kółka tematycznego, występ artystyczny, zbiór przepisów kuchni regionalnych, film, materiał na CD, wystawa fotograficzna czy publikacja. Realizacja takiego pomysłu to wspólny sukces. Tym większy, że jego osiągnięciu towarzyszy spotkanie z europejską różnorodnością.

Dla nauczycieli to wymiana doświadczeń zawodowych, doskonalenie warsztatu, wprowadzanie nowych aktywnych metod nauczania, kształcenie interdyscyplinarne, doskonalenie języków obcych, pokonywanie barier w wykorzystaniu nowoczesnych technologii w nauczaniu.

Realizując swój pomysł trzeba zorganizować grupę uczniów (i nauczycieli) z co najmniej trzech szkół w Polsce (z poziomu podstawowego, gimnazjalnego lub ponadgimnazjalnego) oraz partnerów w co najmniej trzech różnych państwach (jedno koniecznie z UE). Wtedy można wystąpić do programu Comenius (komponent programu SOCRATES). Szkoła koordynująca, czyli ta, która z programem wystąpiła, może liczyć na 2000 euro rocznie, szkoła partnerska – na 1500 euro. Pomoc finansowa może obejmować także koszty wyjazdów zagranicznych – od czterech do sześciu nauczycieli i od dwóch do czterech uczniów.

Wsparcie dla ciekawych pomysłów poza szkołą

Młodzi ludzie mogą realizować swoje pomysły i pasje, ale także zrobić coś dla społeczności lokalnej. Często dobre pomysły upadają, gdyż brakuje małego nawet wsparcia finansowego na ich realizację. Projekty o charakterze lokalnym, (tzn. realizowane bez partnera zagranicznego), mają być przygotowane i przeprowadzone przez samą młodzież i trwać od 3 do 12 miesięcy. Może to być np. organizacja lokalnego wydarzenia kulturalnego, sprzątnięcie najbliższej okolicy, utworzenie świetlicy, praca z tzw. trudną młodzieżą. Takie działania rozwijają zaradność i zdolności organizacyjne u młodych ludzi. Unijny program MŁODZIEŻ (komponent Inicjatywy Młodzieżowe) szczególnie popiera projekty skierowane do młodzieży żyjącej w trudnych warunkach, ubogiej, na wsiach i w małych miasteczkach, patologicznej lub niepełnosprawnej.

Europejskie wymiany młodzieży

Bruksela już teraz oferuje polskim uczniom możliwość wyjazdów do państw Unii Europejskiej w ramach międzynarodowej wymiany młodzieży w takim samym stopniu, jak obywatelom państw członkowskich. Daje to okazję do poznania innych krajów, szybszego opanowania języka obcego i, co najważniejsze – do nowych kontaktów i znajomości z rówieśnikami.

Możliwe są (w ramach Comeniusa – komponentu programu SOCRATES) wymiany dwustronne. Są to minimum dwutygodniowe wyjazdy uczniów szkół gimnazjalnych, ponadgimnazjalnych i policealnych do krajów „Piętnastki”, w co najmniej dziesięcioosobowych grupach, z dwójką opiekunów. W zamian do polskich szkół przyjeżdżają rówieśnicy ze szkoły partnerskiej z zagranicy. Duża część przyznawanych przez UE pieniędzy pokrywa koszty ubezpieczenia i podróży. Noclegi zapewniają z zasady rodzice uczniów, którzy uczestniczą w programie.

Inna opcja to (w ramach programu MŁODZIEŻ) wielostronne wymiany rówieśników. Osoby między 15 a 25 rokiem życia mogą się starać o wyjazd za granicę (pobyty od 6 do 21 dni). Trzeba w tym celu zorganizować grupę od 16 do 60 osób, zapewniając udział w niej młodzieży z przynajmniej jednego kraju UE. Grupa taka ma możliwość zrealizowania swojego projektu w jednym z krajów biorących udział w wymianie.

Nauka języków obcych

Wiadomo, że efekty integracji europejskiej – otwarcie granic, możliwość studiów i pracy zagranicą, coraz większe kontakty międzynarodowe w różnych dziedzinach życia – wymagają znajomości języków obcych. UE wspiera ich naukę w bardzo konkretny sposób również w państwach kandydujących do Unii. Wszystkie komponenty unijnego programu SOCRATES zawierają elementy promocji języka obcego, np. przez dwustronne lub wielostronne wymiany młodzieży. Konieczność pisania projektów, dokumentów czy porozumiewanie się z rówieśnikami przy tworzeniu i realizacji wspólnych projektów stają się także dodatkowym narzędziem w nauce języka.

Nie tylko młodzież, ale i dorośli mogą uczyć się lub doskonalić swoją znajomość języka obcego przy wsparciu Unii Europejskiej. Zazwyczaj chodzi tu o opanowanie specjalistycznego słownictwa, co ma być pomocne w wykonywanym przez nich zawodzie. Jest to możliwe m.in. przy realizacji projektów wspieranych przez program LEONARDO DA VINCI, np. wymian i staży czy projektów językowych, których celem może być stworzenie innowacyjnych modeli nauczania języka, dostosowanych do potrzeb różnych zawodów.

Swobodny przepływ uczniów i studentów

Nauka zagranicą w krajach UE była dotąd raczej poza zasięgiem marzeń „przeciętnego Kowalskiego”, przede wszystkim ze względu na bardzo wysokie czesne (nawet kilkakrotnie wyższe) dla obywateli spoza Unii Europejskiej. Dla przykładu, obecna opłata za studia na Oxfordzie dla Brytyjczyka lub innego obywatela UE to maksymalnie ok. 1100 funtów szterlingów rocznie (czyli mniej więcej 7 000 zł), dla obywatela spoza Unii, w zależności od wydziału, to od ok. 7 000 funtów do ok. 18 500 funtów rocznie. Do tego trzeba oczywiście doliczyć koszty życia. Po wejściu Polski do Unii Europejskiej polscy uczniowie i studenci będą mieli prawo do podejmowania nauki w każdym innym kraju UE, na takich samych warunkach, jak uczniowie i studenci danego kraju (Dyrektywa Rady Unii Europejskiej nr 96 z 1993 r.). Oznacza to, że jeśli na przykład polski student zechce studiować w Szwecji lub w Niemczech (nawet na Oxfordzie), będzie miał takie same prawa i przywileje jak Szwed bądź Niemiec. Polskiego studenta będą więc obowiązywały takie same wysokości opłat za studia, prawo do stypendiów naukowych czy do opieki medycznej, a nawet zniżki na transport. Pobyt studenta nie może być jednak obciążający dla systemu socjalnego państwa przyjmującego, np. nie może ubiegać się o dofinansowanie kosztów wynajmowanego na czas studiów mieszkania.

Za granicę – na studia

Wiadomo, że studia zagranicą to atrakcyjna i pożądana forma nauki. Wymianę studentów i nauczycieli akademickich w Europie wspiera program Erasmus (komponent programu SOCRATES). Już po ukończeniu pierwszego roku studiów można starać się o wyjazd do uczelni jednego z państw UE. W roku akademickim 2001/2002 do uczestnictwa w programie zgłosiło się 120 polskich uczelni (w Europie blisko 1900 szkół wyższych). Studia w jednej z nich to podstawowy warunek, jaki trzeba spełniać. Do tej pory prawie cztery tysiące polskich studentów odbyło jedno- lub dwusemestralne studia w kraju Unii Europejskiej. Do nas na takie studia przyjechało ponad sześćset osób.

Do wyjazdu na studia zagranicę nie są potrzebne żadne certyfikaty językowe. Sam student musi być pewien swoich możliwości – będzie przecież aktywnie uczestniczył w zajęciach i egzaminach, w takim samym stopniu, jak w swojej macierzystej uczelni. Zazwyczaj jednak można podeprzeć się kursem językowym – przed wyjazdem do wybranego kraju lub już zagranicą, na uczelni przyjmującej. Ponadto, kraje, w których używane są języki rzadziej stosowane i nauczane, organizują raz do roku, w ramach Erasmusa, specjalne, przygotowawcze kursy językowe.

Wyjazdy trwają od trzech miesięcy do roku. Muszą jednak zamknąć się w ramach jednego roku akademickiego. Czas, który student spędza zagranicą jest na ogół w pełni uznawany przez macierzystą uczelnię. Ważne jest jednak przedstawienie wykazu zaliczeń. Student nie ponosi kosztów nauczania w zagranicznej uczelni, a jego pobyt jest dofinansowywany w formie stypendium. Nie jest ono jednak wystarczające, by pokryć wszystkie koszty. Z pomocą może przyjść macierzysta szkoła wyższa, która dofinansuje wyjazd, np. płacąc, choćby częściowo, za ubezpieczenie czy podróż. Niektóre uczelnie rezygnują np. z pobierania czesnego za czas wyjazdu.

Choć trudno to przewidzieć, to prawdopodobne jest, że po naszym wejściu do UE zwiększy się mobilność studentów, choć uczestnictwo Polski w programach edukacyjnych UE jest już ustalone do 2006 r. na równych warunkach z państwami członkowskimi.

Europeistyka na studiach

Dyplom z europeistyki to nie tylko szansa na dobrą pracę w Brukseli lub w innych państwach członkowskich, ale także może okazać się paszportem do pracy w polskiej administracji, a nawet biznesie.

Szkoły wyższe w Polsce coraz częściej, choć pod różnymi nazwami, dołączają do swojej oferty przedmiot: europeistyka. Dziś jest to około 50 państwowych szkół wyższych oraz mniej więcej tyle samo uczelni niepaństwowych. Warto wymienić tu dla przykładu Centrum Europejskie Uniwersytetu Warszawskiego czy Centrum Studiów Europejskich przy Uniwersytecie Toruńskim. Problematyka ta jest wykładana na studiach wszystkich typów – licencjackich, magisterskich, podyplomowych oraz doktoranckich. Szczegółowe dane o tych studiach można uzyskać w Biurze Koordynacji Kształcenia Kadr (BKKK), w Departamencie Kształcenia Europejskiego UKIE i we wszystkich Regionalnych Centrach Informacji Europejskiej. Najbardziej szczegółowymi informacjami dysponują same uczelnie.

Kolejnym szczeblem europejskiej edukacji są studia podyplomowe. Do najbardziej prestiżowych należy Kolegium Europejskie w Brugii i w Natolinie (w Warszawie). Oferuje roczne studia podyplomowe dla kandydatów zarówno z krajów członkowskich Unii Europejskiej, jak i państw kandydujących.

Inna możliwość to prestiżowe studia doktoranckie w Instytucie Europejskim we Florencji. Polska, jako jeden z nielicznych krajów kandydujących, dostała przywilej wysyłania swoich obywateli na studia doktoranckie w tej uczelni. Studenci obu tych elitarnych uczelni (Brugia-Natolin i Florencja) otrzymują rządowe stypendium, które w całości pokrywa koszty nauki i utrzymania.

Europejski wolontariat

Zdobycie doświadczeń za granicą, pracując jako wolontariusz przy różnych projektach: ekologicznych, socjalnych, kulturalnych, może okazać się bardzo cennym doświadczeniem życiowym i zawodowym. Pomocna w zdobyciu tego typu doświadczeń jest Unia Europejska, za pośrednictwem programu MŁODZIEŻ – Wolontariat Europejski. Wolontariuszem może zostać każdy – nie trzeba mieć żadnych kwalifikacji ani doświadczenia, nawet brak biegłej znajomości języka nie jest do tego przeszkodą (chyba, że wyraźnie domaga się tego organizacja goszcząca). Trzeba mieć nie mniej niż 18 lat i nie więcej niż 25. Pobyt może trwać nawet rok, ale wyjechać (przy wsparciu programu MŁODZIEŻ Wolontariat) można tylko raz.

Wolontariusz nie płaci za swój udział w projekcie: ani za podróż i ubezpieczenie, ani za wyżywienie i zakwaterowanie. Ochotnikom zapewnia się szkolenie przed wyjazdem oraz w kraju goszczącym. Mogą oni też liczyć na pomoc merytoryczną i wsparcie ze strony przydzielonego opiekuna. Dostają również kieszonkowe.

Nasze członkostwo w UE nie zmienia zasadniczo udziału Polaków w europejskim wolontariacie w ramach programu Wolontariat Europejski, gdyż już obecnie w pełni korzystamy z tego komponentu programu MŁODZIEŻ. Niemniej jednak integracja Europy spowoduje, że współpraca między organizacjami pozarządowymi różnych państw będzie intensywniejsza. Oznacza to większą ilość międzynarodowych projektów, a przy każdym z nich jest przecież miejsce dla wolontariusza.

Wzajemne uznawanie dyplomów dla celów zawodowych

W Unii Europejskiej istnieje system wzajemnego uznawania kwalifikacji zawodowych (dyrektywa 89/48/EWG i 92/51/EWG). Polska stając się jej członkiem będzie uczestnikiem tego systemu, co oznacza, że Polacy będą mogli podjąć pracę w dowolnym państwie członkowskim Unii w swoim zawodzie. Problem może się jednak pojawić, gdy kwalifikacje nabyte przez obywatela jednego kraju UE różnią się od kwalifikacji nabytych w innym kraju, ze względu na różnice w systemie edukacji. Wtedy, państwo przyjmujące może wymagać zdania dodatkowych egzaminów czy testów zawodowych lub uzupełnienia wykształcenia.

Trzeba podkreślić, że w UE doszło do ujednoczenia przepisów regulujących dostęp do takich zawodów jak: architekt, lekarz, pielęgniarka, położna, dentysta, weterynarz, farmaceuta, prawnik. Oznacza to, że są określone kryteria, których spełnienie spowoduje, że kwalifikacje zawodowe wyżej wymienionych grup zawodowych są w UE uznawane automatycznie.

Kształcenie i doskonalenie zawodowe

Już dziś pracownicy, pracodawcy, nauczyciele, młodzież, a nawet bezrobotni mogą skorzystać z pomocy udzielanej przez UE na rzecz kształcenia i doskonalenia zawodowego na równych prawach z państwami członkowskimi. Oferuje ją program LEONARDO DA VINCI i SOCRATES. Udział w programie unijnym daje możliwość nabycia nowych umiejętności zawodowych (najczęściej potwierdzonych otrzymaniem certyfikatu lub dyplomu), przekwalifikowań zawodowych, odbycia praktyk, wzmacnia motywację do uczenia się języków obcych, a także umożliwia bezpośrednią obserwację stylów pracy i życia społecznego w krajach UE.

Nauczyciele i szkoleniowcy dzięki współpracy europejskiej mogą zyskać nową wiedzę umożliwiającą ocenę własnego warsztatu metodologicznego, porównując profesjonalistów wykształconych w odmiennych systemach edukacyjnych i pracujących w odmiennych warunkach. Zyskują także na nawiązaniu współpracy międzynarodowej i wymianie doświadczeń zawodowych, umożliwiających podniesienie kwalifikacji. Nauczyciele języków obcych mogą wziąć udział w kursach doskonalenia zawodowego (Comenius 1, program SOCRATES), a także stażach językowych (Comenius 2, program SOCRATES).

Po naszej akcesji do Unii, obywatel Polski mieszkający poza naszym krajem, będzie mógł również korzystać – na równych prawach z obywatelami państwa Unii, w którym mieszka – z oferty szkoleń zawodowych.

Wraz z członkostwem Polski w UE otrzymamy ponadto, niespotykane dotąd na taką skalę, wsparcie na rzecz wyrównywania poziomu rozwoju regionalnego w ramach funduszy strukturalnych. Będą to również środki mające na celu tzw. rozwój zasobów ludzkich, a więc m.in. na szkolenia i doskonalenie zawodowe.

Już dziś na rozwój zasobów ludzkich przekazywane są Polsce duże kwoty w ramach funduszy przedakcesyjnych, np. w ramach Phare 2000 i 2001. O szczegóły będzie można dowiadywać się pod koniec 2002 r. w Wojewódzkich Urzędach Pracy. Dla przykładu w ramach programu PHARE 2001, na komponent rozwoju zasobów ludzkich na każde województwo przypadnie średnio ok. 2 mln euro.

Trudne pytania

? Czy po wejściu do Unii Europejskiej w polskich szkołach zmieni się poziom nauczania?

Poziom nauczania w naszych szkołach nie wynika bezpośrednio z przystąpienia do Unii Europejskiej, ponieważ „Piętnastka” nic swoim członkom w tej dziedzinie nie narzuca. Każde państwo samodzielnie kształtuje swój system kształcenia, choć ministrowie oświaty „Piętnastki” ustalają priorytety edukacji w skali europejskiej. UE przeznaczyła również spore środki finansowe na edukację, w tym na kształcenie i doskonalenie zawodowe zarówno dla państw członkowskich, jak i kandydujących.

? Czy polskie matury będą ważne w Unii Europejskiej?

W państwach UE warunkiem przyjęcia do szkoły wyższej jest świadectwo ukończenia szkoły średniej drugiego stopnia – odpowiednik polskiej matury. Teoretycznie więc polska matura otwiera drogę na studia w państwach Unii, aczkolwiek o szczegółowe kryteria trzeba się dowiadywać na konkretnych uczelniach. W większości krajów wprowadza się bowiem dodatkowo egzaminy wstępne, rozmowy kwalifikacyjne czy np. wymaga się przedstawienia wykazu osiągnięć. Z pewnością jednak należy pamiętać, że świadectwo dojrzałości musi zostać przetłumaczone (zazwyczaj przez tłumacza przysięgłego) na język kraju, w którym zamierza się studiować.

? Czy polskie dyplomy ukończenia studiów i o nadaniu stopni naukowych są uznawane zagranicą?

Polskie dyplomy mogą być uznawane bądź na mocy umów międzynarodowych o uznaniu równoważności dokumentów o wykształceniu, albo też – w przypadku krajów, z którymi takich umów nie podpisano – na podstawie obowiązujących w danym kraju przepisów o uznawalności zagranicznych dyplomów. Informacje o krajach, z którymi Polska podpisała umowy o uznawaniu wykształcenia dostępne są na stronie internetowej Biura Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej.

Szczegółowe informacje na temat uznania polskich dyplomów w pozostałych krajach można uzyskać w ośrodkach zajmujących się sprawami uznawalności wykształcenia właściwych dla danego kraju. Adresy i telefony do tych ośrodków są dostępne pod adresem internetowym <http://enic.cepes.ro/cgi-bin/enic.plx>.

Przed wywiezieniem polskiego dyplomu zagranicę należy ww. dokument zalegalizować w Ministerstwie Edukacji Narodowej i Sportu RP (w przypadku szkół podległych MENiS), a następnie w Ministerstwie Spraw Zagranicznych RP. O szczegóły legalizacji dyplomu można zapytać w Wydziale Szkół Państwowych Departamentu Szkół Wyższych MENiS, tel. (022) 628 04 61 w. 831.

? Czy można otrzymać potwierdzenie okresu studiów odbytych za granicą w celu przedstawienia ZUS?

Osoby, które odbyły studia zagranicą w krajach, z którymi Polska podpisała umowy o uznawaniu równoważności wykształcenia, a które potrzebują potwierdzenia okresu studiów dla potrzeb ZUS (emerytura, renta, itd.) mogą je otrzymać w Biurze Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej, przedstawiając następujące dokumenty:

- 1 dyplom ukończenia studiów + wypis przedmiotów i ocen (do wglądu) + kopie tych dokumentów (w przypadku kontaktu pocztą – tylko kopie tych dokumentów),
- 2 zaświadczenie o równoważności dyplomu wystawione przez MENiS (jeśli takowe posiadają),
- 3 ewentualne skierowanie na studia zagranicą.

Wymienione dokumenty należy złożyć w Biurze wraz z podaniem, z prośbą o udzielenie informacji o równoważności wykształcenia uzyskanego zagranicą z wykształceniem uzyskiwanym w Polsce, dodając informację o tym, ile lat wynosił programowy okres trwania studiów oraz wyjaśnienie, że taka informacja potrzebna jest w celu przedstawienia w ZUS.

Programy edukacyjne UE w Polsce

Program SOCRATES

Odbiorcy:

W zależności od komponentu: dzieci, młodzież i dorośli (w tym również nauczyciele).

Program SOCRATES obejmuje następujące komponenty dostępne dla polskich odbiorców,

■ ERASMUS	Szkolnictwo wyższe
■ COMENIUS (akcja 1 i 2)	Szkolnictwo podstawowe i średnie oraz przedszkola
■ LINGUA	Nauczanie języków obcych
■ MINERVA (ODL)	Kształcenie otwarte i na odległość
■ GRUNDTVIG	Edukacja dorosłych
■ EURYDICE	Sieć informacyjna o systemach edukacyjnych
■ ARION	Wizyty studyjne osób kierujących edukacją
■ NARIC (Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej)	Sieć uznawalności wykształcenia

Terminy składania wniosków są różne w poszczególnych komponentach.

Program MŁODZIEŻ

Program skierowany do młodzieży uczestniczącej w kształceniu pozaszkolnym, czyli edukacji nieformalnej.

Odbiorcy:

Młodzi ludzie w wieku 15-25 lat, osoby pracujące z młodzieżą, organizacje, których działalność nie jest nastawiona na zysk.

Komponenty programu MŁODZIEŻ dostępne dla polskich odbiorców:

Wymiany młodzieży, Wolontariat Europejski, Inicjatywy Młodzieżowe, Działania Wspierające, Wspólne Działania (wnioski składane bezpośrednio do Komisji Europejskiej)

Obowiązują stałe terminy składania wniosków dla wszystkich komponentów: 1.II, 1.IV, 1.VI, 1.IX, 1.XI.

Program LEONARDO DA VINCI

Odbiorcy:

Instytucje i organizacje mające osobowość prawną, zaangażowane w rozwój kształcenia zawodowego – instytucje szkoleniowe, szkoły zawodowe, uczelnie, przedsiębiorstwa, partnerzy społeczni (w tym stowarzyszenia, fundacje) oraz władze publiczne.

Typy projektów wspierane przez Program LEONARDO DA VINCI:

wymiany i staże, projekty pilotażowe, w tym tzw. akcje tematyczne, projekty językowe, międzynarodowe sieci instytucji, badania i analizy, akcje wspólne.

W konkursie na lata 2003-2004 obowiązują poniższe terminy zgłaszania propozycji projektów.

Typ projektu	Termin zgłaszania na konkurs 2004	Termin zgłaszania na konkurs 2003	Miejsce zgłoszenia projektu
Projekty pilotażowe, projekty językowe, projekty sieci międzynarodowych instytucji	4 listopada 2002 (propozycja wstępna) 7 marca 2003 (propozycja pełna)	3 października 2003 (propozycja wstępna) 13 lutego 2004 (propozycja pełna)	Krajowa Agencja Programu i Komisja Europejska
Akcje tematyczne oraz projekty badań i analiz	4 listopada 2002 (propozycja wstępna) 7 marca 2003 (propozycja pełna)	3 października 2003 (propozycja wstępna) 13 lutego 2004 (propozycja pełna)	Komisja Europejska i Krajowa Agencja Programu
Projekty wymian i staży	14 lutego 2003	13 lutego 2004	Krajowa Agencja Programu

Co można zrobić przy wsparciu programów edukacyjnych UE – przykłady

Program SOCRATES

Szkolny Projekt Comeniusa: „Odkrywamy nasze miasta”, partner polski - Przedszkole nr 300, ul. Portofino 4, Warszawa, szkoła koordynująca – przedszkole z Tolentino we Włoszech, przedszkole partnerskie z Emerainville – Francja.

Celem projektu było przedstawienie Warszawy dzieciom francuskim i włoskim przez polskich przedszkolaków. Odbyło się to za pomocą albumów, widokówek, prac plastycznych, a także zrobionych przez dzieci fotografii. Przedszkolom partnerskim przekazano wiadomości z historii stolicy, legendy warszawskie oraz zaprezentowano tańce i piosenki związane z Warszawą, prace plastyczno-techniczne, przepisy kulinarne, kolędy, przedstawienia teatralne. Przedszkola z Francji i Włoch współpracujące w projekcie, przedstawiły z kolei polskim przedszkolakom swoje stolice i własne zwyczaje świąteczne. W wyniku realizacji projektu osiągnięto następujące rezultaty: dzieci poznały życie w przedszkolu kolegów i koleżanek z innych państw, zapoznaly się ze zwyczajami świąt Bożego Narodzenia we Francji, Włoszech i Polsce, a dzieci polskie poznały i nauczyły się wypowiadać podstawowe formy grzecznościowe w języku francuskim i włoskim, wiedzą, gdzie w Europie leżą Francja i Włochy, stolice tych państw, wybrane zabytki. Nauczycielki zapoznały się ponadto z metodami pracy z dziećmi w przedszkolach w innych krajach europejskich.

Językowy Projekt Comeniusa: „Wpływ lokalizacji geograficznej na ekonomiczną infrastrukturę regionów Warmii i Mazur oraz Sardynii”, partner polski – Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 1, II Liceum Ogólnokształcące, Olsztyn ul. K.R. Małków 3, partner włoski – średnia szkoła techniczna z Sardynii.

Celem projektu było zapoznanie się ze specyfiką regionów Warmii, Mazur i Sardynii podczas różnych przedmiotów szkolnych. Zadaniem uczniów było zebranie informacji na wskazany temat, przy wykorzystaniu nowych technologii komputerowych. Dzięki temu doskonalono znajomość języka angielskiego uczniów, ponadto polska młodzież poznała podstawy języka włoskiego. Uczniowie przygotowali album o regionie i tłumaczenia legend warmińskich, a także prezentację z dziedziny ochrony środowiska. Wymiana wypracowanych materiałów ze szkołą partnerską odbyła się drogą internetową. W trakcie realizacji projektu i dla jego potrzeb powstały materiały dydaktyczne, np. nowe zestawy testów i materiałów leksykalno-gramatycznych przystosowanych do realizacji programu nauczania języka angielskiego w klasach o profilu ekonomicznym.

Program MŁODZIEŻ

Projekt: „Integracja młodzieży upośledzonej ze środowiskiem rówieśniczym” realizowany 1.02.02 -31.07.02 w Domu Pomocy Społecznej w Krakowie.

Inicjatorem i realizatorem projektu była grupa „Mój Teatr”, którą tworzą pracownicy Ośrodka i wolontariusze zajmujący się pracą z niepełnosprawnymi - w sumie 10 osób aktywnie uczestniczących od ponad 3 lat w pracy Ośrodka, turnusach rehabilitacyjnych i imprezach okolicznościowych. Pensjonariuszami Domu Pomocy Społecznej przy ulicy Łanowej są chłopcy w różnym wieku i o różnym stopniu upośledzenia umysłowego i fizycznego. Ich kontakty ze światem „pozaośrodkowym” i możliwości aktywnego uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej są bardzo ograniczone.

Realizacja projektu polegała na przygotowaniu i wystawieniu spektaklu teatralnego pt. „Mały Książę” przez grupę „Mój Teatr”, niepełnosprawnych chłopców z Ośrodka i młodzież jednego z krakowskich gimnazjów. W ramach przygotowań zorganizowano wyjazd integracyjny, podczas którego uczestnicy projektu mogli się ze sobą poznać i zaprzyjaźnić. Kolejnym krokiem były warsztaty teatralne, poprzedzające serię prób do spektaklu. Kulminacyjnym momentem projektu było wystawienie spektaklu w trzech krakowskich teatrach. Były to wydarzenia wyjątkowe, wzruszające i niezwykle łącznie młodych ludzi niezależnie od tego po której stronie sceny się znajdowali. Sale teatralne pękały w szwach, krakowska publiczność -

dziecięca i dorosła, pełnosprawna i niepełnosprawna razem uczestniczyły w przedstawieniu, a role grane przez niepełnosprawnych chłopców nie miały sobie równych.

Po zakończeniu projektu młodzież, która wyraźnie poczuła jak wiele dobrego można razem osiągnąć, podjęła kolejny krok współpracy z Programem MŁODZIEŻ i zorganizowała wymianę międzynarodową, w ramach której chłopcy mogli wyjechać do Anglii na spotkanie z podobną grupą ich rówieśników. Pomysłem na przyszłość jest przygotowanie konferencji międzynarodowej poświęconej problematyce niepełnosprawnych, a kiedyś być może stworzenie projektu Inicjatywy Grupowych realizowanego na poziomie lokalnym przez zajmujące się podobną problematyką i współpracujące ze sobą grupy z całej Europy.

Program LEONARDO DA VINCI

„Nowoczesne formy kształcenia zawodowego zwiększające szanse absolwentów na rynku pracy”. Projekt wymian i staży zrealizowany w 2000 roku.

Centrum Kształcenia Praktycznego (CKP) w Jarosławiu jako promotor projektu, przy współpracy z niemieckim partnerem (Sachsisches Umschulungs und Fortbildungswerk) zorganizowało praktyki zawodowe dla 16 uczniów branży budowlanej w Niemczech. Program praktyk obejmował technologie adaptacji wnętrz mieszkalnych ze szczególnym uwzględnieniem sposobów wykonywania okładzin ściennych, ścianek działowych i sufitów podwieszanych z płyt kartonowo-gipsowych. Trzytygodniowy staż łączył wiedzę praktyczną z teorią. Celem projektu było umożliwienie młodzieży zdobycia nowych, praktycznych umiejętności zawodowych oraz zapoznanie jej z wymaganiami jakościowymi obowiązującymi na rynkach zachodnioeuropejskich. Uczestnicy projektu mieli także możliwość zapoznania się z technicznym językiem niemieckim branży budowlanej. Otrzymali certyfikaty potwierdzające nabyte umiejętności. Długofalowym tego efektem będzie zwiększenie atrakcyjności młodych ludzi na rynku pracy. Realizacja projektu wpłynęła również na podniesienie jakości kształcenia zawodowego CKP przez wykorzystanie doświadczeń stażystów przy udoskonalaniu programu szkoleń.

Promotor (kierownik projektu): Centrum Kształcenia Praktycznego w Jarosławiu,
tel. + 16 621 10 12, e-mail: ckpjaroslaw@poczta.onet.pl

„Kobieta Aktywna – Dostosowanie umiejętności zawodowych kobiet powyżej 35 roku życia do potrzeb rynku pracy sektora Małych i Średnich Przedsiębiorstw na wsi i w mieście.” Projekt pilotażowy realizowany w latach: 1999-2000.

Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku przy współpracy z licznymi partnerami z Polski, Niemiec i Szwecji (z Pomorską Izbą Rzemieśniczą Małych i Średnich Przedsiębiorstw, Agencją Promocji Zawodowej Kobiet, Fundacją Rozwoju i promocji „Ekspert” w Gdańsku, Centrum Edukacji Dorosłych w Tczewie, Qualifizierungszentrum der Wirtschaft w Eisenhüttenstadt, Axel Weudelskolan w Kłamarze) opracował innowacyjny modułowy program szkoleniowy dla kobiet po 35 roku życia, pragnących wrócić do pracy po długiej przerwie. Obejmował on szkolenia w zakresie prowadzenia nowoczesnego biura i archiwum (dla kobiet z miasta) oraz w dziedzinie agroturystyki (dla kobiet wiejskich). Pilotażowo przeszkolono w tym zakresie 30 kobiet. Opracowane wspólnie z partnerami realizującymi projekt moduły szkoleniowe były rozpowszechniane w trakcie seminariów i konferencji przez partnerów na obszarze całego kraju, a także w Niemczech.

W latach 2000-2001 na terenie województwa pomorskiego przeprowadzono całą serię szkoleń według standardów zawartych w opracowanym programie szkoleniowym. Szczególnym powodzeniem cieszyły się szkolenia agroturystyczne z uwagi na walory rekreacyjne i turystyczne województwa pomorskiego oraz duże zainteresowanie kobiet. Szkolenia te przeprowadziły różne instytucje m.in. Agencja Promocji Zawodowej Kobiet, Pomorska Izba Rzemieśnicza Małych i Średnich Przedsiębiorstw oraz Gdańska Akademia Kształcenia Zawodowego. Ze względu na europejski charakter opracowany program szkoleniowy może być realizowany w różnych krajach Europy.

Promotor (kierownik projektu): Wojewódzki Urząd Pracy w Gdańsku, tel/fax: +58 305 92 69, e-mail: gdgy@praca.gd.pl

Przydatne adresy

- **Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej NARIC**
ul. Smolna 13, 00-375 Warszawa
tel.: (+ 22) 826 74 34
fax: (+ 22) 826 28 23
e-mail: bwm@menis.gov.pl
biuro@buwiwm.edu.pl
www.buwiwm.edu.pl
- **Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr Fundusz Współpracy**
ul. Górnośląska 4a, 00-444 Warszawa
tel.: (+22) 622 19 91, 625 39 37
fax: (+22) 625 28 05
e-mail: bkkk@cofund.org.pl
www.bkkk-cofund.org.pl
- **Departament Kształcenia Europejskiego Urzędu Komitetu Integracji Europejskiej**
ul. Bagatela 14, 00-585 Warszawa
tel.: (+ 22) 455 52 65
fax: (+ 22) 455 52 69
- **Centralny Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli**
Al. Ujazdowskie 28, 00-478 Warszawa
tel.: (+ 22) 621 30 31
fax: (+22) 621 48 00
e-mail: codn@codn.edu.pl
www.codn.edu.pl
- **Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu**
Al. Szucha 25, 00-918 Warszawa
tel.: (+22) 628-04-61, 629-72-41
e-mail: minister@menis.gov.pl
www.menis.gov.pl
- **Urząd Komitetu Integracji Europejskiej**
Al. Ujazdowskie 9, 00-918 Warszawa
tel.: (+ 22) 455 53 49
fax: (+ 22) 455 53 48
www.ukie.gov.pl
- **lista Regionalnych Centrów Informacji Europejskiej**
www.cie.gov.pl
lub informacja tel.: (+22) 455 54 54
- **Narodowa Agencja Programu MŁODZIEŻ**
ul. Mokotowska 43, IV p., 00-551 Warszawa
tel.: (+22) 622 37 06, 628 60 14
fax: (+22) 622 37 08, 628 60 17
e-mail: youth@youth.org.pl
www.youth.org.pl
- **Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji Program SOCRATES**
ul. Mokotowska 43, 00-551 Warszawa
ERASMUS tel.: (+ 22) 629 97 79,
COMENIUS Akcja I tel.: (+ 22) 622 37 12,
Akcja II tel.: (+ 22) 629 78 79,
LINGUA, MINERVA, GRUNDTVIG, EURYDICE,
ARION tel.: (+ 22) 622 34 47, 629 25 74,
e-mail: socrates@socrates.org.pl
www.socrates.org.pl
- **Krajowa Agencja Programu LEONARDO DA VINCI**
ul. Górnośląska 4a, 00-444 Warszawa
Biuro Koordynacji Kształcenia Kadr,
Fundusz Współpracy
tel.: (+22) 622 19 91, 625 39 37
fax: (+ 22) 625 28 05
bkkk@cofund.org.pl
www.bkkk-cofund.org.pl